

Izhaja ob 4 zjutraj.

Stane celoletno . . 180 K
mesečno 15
za zased. ozemlje . 300
za inozemstvo . . 520

Oglas za vsak mm višine
stolpca (58 mm) . . 2 K
mali oglasi do 30 mm
stolpca (58 mm) . . 1.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/L
Telefon št. 72

Upravišтво:

Sodna ulica št. 6
Telefon št. 36

Račun kr. pošt. črk. urada
šte. 11.842

Ljubljana, 26. maja.

Konstituanta je včeraj sprejela drugi del ustavnega predloga, ki v členih 4. do 21. vsebuje določbe o osnovnih državljanjskih pravicah in dolžnostih. Kot glavne točke tega dela, ki so dale največ povoda za diskusijo, poudarjamo predvsem vprašanje kancelarpara, tiskovne svobode in načela ljudske prosvete. Vsi predlogi ustavnega odpora so bili odobreni z veliko večino in je ta del besedila ustave z včerajšnjim glasovanjem postal definitivni. Pasti bi mogel le, če pade pri tretjem čitanju cela ustava. Klerikalci so v zadnjem trenutku napeli vse sile, da upropasti-jo kancelarpara.

Toda medtem, ko so njihovi govorniki v konstituenti dokazovali, da pomeni ta določba preganjanje nedolžnih duhovnikov, so njihovi župniki in kaplani kakor po naročilu s posebno vno zlorabljali prižnico in cerkev ter dobavljali zagovornikom kancelarpara najučinkovitejši material za dokaz o potrebi zaščite našega javnega življenja pred zlorabo božjega imena. Klerikalci so se sklicevali na ustave drugih držav, češ, ravno najmoderneje države niso vpeljele kancelarpara. To je res. Toda te države so po večini izvedle drugo, mnogo radikalnejšo operacijo: ločitev cerkve od države. To je n. pr. storila Nemčija, katere ustava je v glavnem plod kompromisa med centrom in socialistično stranko. Toda o ločitvi cerkve od države, katero je svoj čas dr. Krek celo zagovarjal, nočejo danes klerikalci nič slišati.

Ena najsvobodnejših držav je Švica. Na njo se vedno pozivajo razni kritiki naših razmer, in klerikalci so jo Jugoslaviji že nešteto krat postavili v vzgled. Švica res nima izrazite kancelarpara. Zato pa si je v členu 50. svoje ustave izrecno pridržala vmešanje države v cerkevne zadeve »radi reda in javnega mira«, torej si je dala pooblastilo, ki gre daleč preko načelne določbe našega člena 12., odpravila je glavno katoliško politično bojno organizacijo, jezuitski red, prepovedala ustanovitve novih redov in samostanov ter načelno pripustila, da tudi obstoječe prepove!

S klerikalci so glasovali nekateri radikalni poslanci. Morda je bilo to dobro, ker bi sicer klerikalna stranka, ki zlorablja vsako priliko za hujkanje proti Srbom, gotovo trdila, da je kancelarpara posledica srbskega sovraštva proti katoliški cerkvi, akoravno se seveda ne nanaša le na katoliško duhovščino, temveč na predstavnike vseh veroizpovedi v naši državi. Proti členu 12. so glasovali tudi socialisti. Izjavljali pa so izrecno, da so proti zato, ker se člen 12. ni postavil na stališče ločitve cerkve od države, temveč je ostal pri konservativnejšem naziranjju zakonito primernih veroizpovedi. Gotovo je res, da to načelo člena 12. ni zelo moderno in da ga je morala v okviru nemške ustave celo klerikalna Bavarska opustiti, toda demokrati so hoteli vzeti klerikalizmu vsak povod za napoved kulturnega boja in so zato pristali na konservativnejšo kompromisno formulo.

Drug nasok so vodili klerikalci na člen 16, ki vsebuje načela za pospeševanje ljudske prosvete. Ljuto so se borili proti principu državne šole. Seveda zopet z argumenti svobodoljubja, s frazami o »prvenstvenem prirodnem pravu« staršev, ki ga nikdo ni zanikal, in — cerkve, tudi z tem boju so žalostno propadli.

Kakor glede kancelarpara, tako so klerikalne trditve tudi glede reakcionarnosti načela državnega šolstva proste izmišljotine. Nemška ustava n. pr. stoji izrecno na stališču državne šole ter pripuša v § 147. privatne šole le v kolikor jih država posebej odobri. V bistvu odgovarja ta določba našemu členu 16., ki ne izključuje privatne šole, pač pa pridržuje ureditev tega vprašanja posebnemu zakonu. Badenska deželna ustava izreka v § 67. izrecno prepoved privatne osnovne šole ter določa, da se morajo vse take šole najkasneje do leta 1925. razpustiti. Istotako je švicarska ustava v čl. 27. pridržala javni osnovni šolski poduk izključno državnemu vodstvu. Reči smemo, da se glede načel ljudske prosvete postavlja naša kraljevina v vrsto najmodernejših držav.

Govorniki opozicijskih strank so mnogo govorili o reakcionarnosti drugega dela ustavnega načrta — toda povedali so prav malo. Na nekatere njihove argumente se še povrnemo. Stoji pa dejstvo, da nam določbe čle-

Gornja Slezija postane samostojna država?

ZBLIŽANJE ANTANTNIH DRŽAV. — SESTANEK VRHOVNEGA SVETA.

Pariz, 26. maja. (Izv.) »Chicago Tribune« je baje od dveh strani dobila potrdilo vesti, da ni izključeno, da postane Gornja Slezija avtonomna država. Po tem se namerava ustanoviti avtonomna Gornja Slezija pod nadzorstvom Zveze narodov ali vrhovnega sveta za dobo 30 let, dokler Nemčija ne poplača svojih dolgov. Od različnih strani se poroča, da namerava Anglija, Francija in Italija izmenjati svoje zastopnike v mednarodni komisiji s kontrolno komisijo. To bo prvi korak k izvedbi nameravanega načrta. Tri imenovane sile so baje naklonjene ustanovitvi slične države, kakor je nameravana na sarskem ozemlju. Gornjo Slezijo bi po tem upravljala mednarodna komisija, v kateri bi bili zastopani Nemci in Poljaki.

Pariz, 26. maja. (Izv.) Med kabineti v Parizu, Londonu in Rimu se vrše živahna pogačanja o možnosti rešitve gornjesleskega vprašanja. Briand je imel dopoldne dvakrat razgovor z italijanskim poslanikom in tudi angleški zunanji minister Lord Curzon se je razgovarjal z italijanskim poslanikom v Londonu. Kakor poroča »Petit Journal«, si v Parizu zelo žele usta-

novitev mednarodnega odseka pravnikov in gospodarskim izvedencev, ki bi imel nalogo proučiti gornjeslesko vprašanje samo s tehničnega stališča, zlasti delitev rek in električnih sil. Na ta način bi se Nemcem in Poljakom dala možnost, da vodijo industrijo dalje na sedanj način. List meni, da so francoski strokovnjaki že dobili nalogo, naj prouče vse podrobnosti za pametno rešitev vsega tega problema in da so merodajni italijanski krogi se že zelo približali mnenju francoskih krogov. Nameravano je nadaljevati izmenjavo misli med posameznimi kabineti in izid predložiti vrhovnemu svetu, ki se sestane v Boulognu. Vsi listi poudarjajo zlasti, da se je celo vprašanje že znatno razčistilo priobčujoje komentarje nemškega časopisja h govoru Brianda in ugotavljajo, da se je ozračje tudi v Berlinu precej razjasnilo.

Pariz, 26. maja. (Izv.) »Petit Journal« poroča, da bo konferenca vrhovnega sveta dne 1. junija v Boulognu. Glavni predmet posvetovanja bo baje gornjeslesko vprašanje. Diplomatski agenti so že prišli v Boulogne, da pripravijo material.

Zaupnica francoski vladi

OGROMNA VEČINA ZA BRIANDA. — ZUNANJEPOLITIČNA DEBATA SE NADALJUJE V SENATU.

Pariz, 26. maja. (Izv.) Na današnji seji zbornice je bilo predloženih 12 dnevni redov. Briand je izjavil, da sprejme vlada le dnevni red posl. Araga (vodje progresistične zveze). Ta dnevni red se glasi:

»Zbornica smatra po Nemčiji sprejeti londonski ultimatu za najmanjšo mero jamstev, ki so potrebna za našo varnost in našo obnovo. Zbornica ima zaupanje do vlade, da zjamči pravico Francije s strogo nadzorovano razorožitvijo Nemčije in s popolnim izplačilom po Nemčiji priznanega dolga in da takoj izvede sankcije, ako se ne bi izvedel londonski dogovor, ki so ga podpisali zavezniki. Nadalje zaupa v vla-

do, da bo v gornjesleskem vprašanju vztrajala na natančni in lojalni izvedbi določb versailleške mirovne pogodbe v njenem smislu in po njenem besedilu, odklanja vsak dodatek ter preide na dnevni red.»

Predlog poslanca Araga je bil sprejet s 419 proti 171 glasovom. Zbornica se je nato odgodila do torka.

Pariz, 26. maja. (Izv.) »Intransigeant« poroča, da bo prišlo v torek v francoskem senatu najbrže do velike debate o zunanji politiki. Govori se, da bo več senatorjev, med njimi Poincaré in Ribot, stavilo interpelacije o zunanji politiki.

Sinfajnovci zažgali carinarino

Bitka z angleškimi vojaki. — Mnogo sinfajnovcev zgorelo.

Dublin, 26. maja. Močni sinfajnovski oddelki so zažgali tukajšnje carinarne pri obstopili gorečo poslopje. Ko so prišli na lico mesta vojaki, so pričeli sinfajnovci na nje streljati, nakar so vojaki odkrili nanje ogenj iz streljalic. Ko je poslopje pričelo goreti, so ženske in cariniki dobili dovoljenje, da se rešijo. Sinfajnovci so v sklenjenih vodih in s bellim rutičami v rokah zapustili poslopje. Končno so čete vojaštva naskočile gorečo poslopje. Mnogo sinfajnovcev je zgorelo, sedem je bilo ustrujenih, enajst težko ranjenih in 111 ujetih. Vojaki in stražniki pa so imeli štiri ranjena. Poslopje je pogorelo do tal.

PRAGA BREZ VODE

Praga, 26. maja. (Izv.) Ker je počila glavna cev vodovoda v Pragi, je mesto in predmestje brez vode. Policija je prepovedala vse prireditve v gledališčih in kinematografih ter tudi sicer v zaprtih prostorih. Samo dvoje gledališč ob Moldavi sme igrati. V neki delavnici je izbruhnil ogenj; g. lina dela so zelo otežkočena, ker je treba dobavljati vodo od daleč. Popravila vodovoda bodo trajala najmanj dva dni.

SIRJENJE STAVKE ČESKIH KOVINARJEV.

Praga, 26. maja. (Izv.) Stavka v kovinski industriji se vedno bolj širi. Od večraj stavka tudi delavstvo v Poldihuetke, ki ima zaposlenih 3500 delavcev. Skupno stavka sedaj 30.000 kovinskih delavcev. Voditelji pozivajo na zborovanj delavstvo, naj vzdrži, dokler ne doseže polne zmage.

nov 4. do 21. jamčijo vse pravice, ki jih imajo državljani drugih prosvitljjenih držav in so nam dokaz, da hoče biti Jugoslavija res svobodna, domovina svobodnega naroda.

Naraščajoč razdor med fašisti

MUSSOLINI VZTRAJA NA REPUBLIKANSTVU. — FAŠISTOVSKA KONFERENCA V MILANU.

Rim, 26. maja. (Izv.) Spor med fašisti zaradi republikanske in monarhistične orientacije se ni izgladil, temveč še poglobil. Vkljub Mussolinijevi odločnosti, s katero zastopa ekskluzivno republikansko stališče, se opozicijska skupina fašistovskih poslancev nikakor noče solidarizirati z nazori fašistovskega vodje.

Sotrudnik »Epoche« je imel z ozirom na mnenja, ki so se pojavila v tej zadevi med fašisti, razgovor z Mussolinijem. Ta je izjavil, da bo nemajno vztrajal na svojem republikanskem načelu. Z ozirom na dejstvo, je dejal Mussolini, da sem kot nosilec fašistovske liste prodril v milanski in bolognskem volilnem okrožju, menim, da se volilci tudi glede državne oblike strinjajo z mano. Nadejam se, da se bodo temu podvrgli tudi oni poslanci, ki so sedaj od republikanskega stališča še oddaljeni.

Na opazko, ali meni, da bo nastal med fašisti zaradi vprašanja državne oblike razkol, je Mussolini odvrnil, da to ni izključeno. Pričakovati je, da se bo tucat poslancev odcepilo, a le začasno. To krizo bo fašizem zlahka prebolel. Opozicijski duhovi se bo-

do naposled umirili ter pristali na republikanski program, v kolikor se ta bavi z obliko države.

Rim, 26. maja. (Izv.) Za četrtek dne 2. junija je sklican v Milan sestanek delegatov fašistovskih organizacij. Sestanku bodo prisostvovali tudi izvoljeni poslanci, ki pripadajo fašistovski skupini. Ob tej priliki se bo obravnavalo vprašanje splošnega političnega položaja. Na vrsto pride tudi razprava o fašistovski taktiki v novi zbornici. Sestanek obeta postati zelo buren. Splošno se smatra, da prinese tudi za javnost razkol, ki so ga fašisto doslej prikrivali med sabo.

Firenze, 26. maja. (Izv.) Danes so se zopet trije fašistovski poslanci, Chiostri, Capanni in Lupi jasno izrazili proti Mussoliniju. Izjavili so, da bodo vkljub Mussolinijevi volji prisostvovali odprtim seji parlamenta, kjer bo kralj čital prestolni govor. Izjava sicer priznava Mussolinija za voditelja fašistov, odreka mu pa pravico odločanja glede taktike fašistovske parlamentarne skupine, ki se ni še niti konstituirala. Dne 2. junija se bo na sestanku v Milanu razpravljalo tudi o tem ter se bo glasovalo o zaupnici Mussoliniju.

Italija posreduje med reškimi strankami

REŠKI KOMISAR NUJNO POKLICAN V RIM.

Bakar, 26. maja. (Izv.) Včeraj popoldne je odstopal iz Reke v Rim izredni komisar reškega mesta, dr. Bellasich. V Rim je bil nujno poklican od italijanske vlade, ki zahteva vsestranskih pojasnil glede reškega vprašanja. Dr. Bellasich se bo razgovarjal z rimskimi vladnimi krogi glede rešitve sedanje krize na Reki.

Rim, 26. maja. (Izv.) Kakor doznava naš dopisnik iz zanesljivih virov, je odhod reškega izrednega komisarja Bellasicha v Rim v zvezi s prihodom štirih delegatov Zanellove vlade

v Bakru, ki so te dni dospeli v italijansko prestolico.

Rim, 26. maja. (Izv.) Včeraj se je sestala na Consultu mešana komisija Italije in Jugoslavije, ki ima nalogo urediti kulturne odnose med obema državama. Italijo so zastopali: senator Ruffini, komendant Salata in prof. Gentile, Jugoslavijo pa knez Ljubo Vojnović ter rektor zagrebske univerze prof. dr. Kiselič. Tajniške posle je opravljal komendant Galanti. Delegati so izmenjali svoje nazore o programu komisije ter o pripravi dela.

Posvetovanja ital. socialistov

Tudi socialisti se ne udeležijo otvoritve parlamenta.

Rim, 26. maja. (Izv.) Skupina socialističnih poslancev v zbornici se sestane dne 7. in 9. junija. Bavila se bo s stališčem, ki naj ga zavzame v zbornici sprčo eventualnih sovražnih manifestacij fašistov. Določile se bodo tudi smernice, ki naj jih zastopa skupina v sedanjem zasedanju zbornice. Ni izključeno, da se bo razpravljalo tudi o morebitnem sodelovanju v vladi. Kakor se doznava, bo socialistična skupina opozorila vlado na delovanje fašistov. V tem oziru je izjavil posl. Majola, da ima socialistična skupina topografske izkaze za to, kar so fašisti napravili v nekaterih provincih, ter je dodal, da so fašisti — kar se bo tudi dokazalo — imeli ponekod na razpolago vojaške konje. — Kakor do sedaj vse kaže, se socialisti ne bodo udeležili otvoritvene seje zbornice.

Ruska misija zapuša Italijo

Vsled fašistovskega terorja.

Rim, 25. maja. (Izv.) Kakor javljeno, zapuša Rim ruska misija, ki se je mudila v Italiji pod vodstvom inženjerja Vorovskega, da poskuša doseči trgovsko pogodbo med Rusijo in Italijo. Člani misije izjavljajo, da jih je odpoklicala sovjetska vlada zato, ker ji italijanske oblasti ne morejo ali nočejo nuditi zadostnega varstva za osebno svobodo. Fašistovski elementi strežejo namreč povsod na Russe in so mnoge člane ruske misije že ponovno napadli. Inženjer Vorovski se je zgasil danes pri zunanem ministru grofu Sforzi, kateremu je naznanil odhod ruske misije.

Moscogni odpoklican

Trst, 26. maja. (Izv.) Generalni civilni komisar za Julijsko Benečijo, Mosconi, je odpoklican s svojega mesta.

SKANDALI ITALIJANSKE MISIJE.

Milan, 26. maja. (Izv.) Dunajski poročevalec »Avantija« poroča obširno o skandaloznih poslih italijanske vojaške misije na Dunaju in o soudeležbi brata generala Segreja iz Trsta ter polkovnika Romanellija v Budimpešti ter pravi, da spravlja delovanje cele italijanske misije v slabo luč tudi delovanje grofa Treze, tihotapca, ki je bil pred kratkim prijet na Dunaju. Grof Treza je bil obenem v službi Italije in Francije. — Poročevalec »Avantija« nadaljuje: To trditve lahko dokažemo. Ravnotako tudi lahko razjasnim provokacije proti naši stranki in proti njenim zastopnikom, katere so povzročili polkovnik Caporito in njegova tajna agenta Ferrari in Hafer, ki sta hotela zasnovati na Dunaju atentat proti italijanskemu kralju ter transportirala bombe in druge eksplozivne snovi. Predlagala sta »Avantijevemu« poročevalcu, naj bi pri tem sodeloval, da bi ga na ta način kompromitirala in ga prisilila, da molči o stvareh, ki so mu bile znane.

DEMISIJA ITALIJANSKEGA POŠTNEGA MINISTRA.

Rim, 26. maja. (Izv.) Kakor poroča »Popolo Romano«, je minister za pošto in brzojav, Pasqualino Vassallo, podal demisijo, in sicer zaradi tega, ker minister Bonomi ni hotel pritrčiti zahtevi za izboljšanje plač poštne službenec.

Rim, 26. maja. Poštni, brzojavni in telefonski nameščenci so zahtevali, da se jim zvišajo plače in so tri ure stavkali.

FAŠISTI GROZE Z ZASEDBO SAN MARINA.

Rim, 26. maja. (Izv.) Fašisti so poslali italijanski vladi ultimatum, v katerem zahtevajo, naj poskrbi, da ji izroči republika San Marino vse one begunce, ki so se umaknili na njeno ozemlje vsled fašistovskih preganjanj. Če vlada tega ne izpolnjuje, groze fašisti, da zasedejo republiko s svojimi oboroženimi tolnami.

„Hrvatska koalicija“

Zagreb, 25. maja.

Ko se je vraćal «Narodni klub» iz Beograda u Zagreb, izšlo ga je dočekalo Frankovcevo Košutića. Prebega u Stojirja u slavnostni izdaji in zaključilo Drinkoviću, Lorkoviću in Laginji svoj: dobrodošli!

Ta pozdrav frankovcev je najznačajniji za oceno koraka u politici «Narodnog kluba». Ta pozdrav nositelj ideje Jozue Franka, starega austrijskega žida, velja dr. Lorkoviću, nekdanjemu prvoboritelju napredne ideje u Hrvatski, možu, ki je trpel pod režimom frankovcev, ta pozdrav velja Laginji, sinu nesrečnega naroda u Istri, katerega je zapustil in ga prepustil žalostni usodi.

Prelom «Narodnega kluba» s konstituantno je pozdravil z zlobno ironijo Stjepan Radić, ki je samozavestno diktiral pogoje, katere so morali podpisati Drinković, Lorković in Laginja.

Sedaj so se našli tri predstavniki hrvatskega naroda, kot se imenujejo sami, u «Hrvatski koaliciji», izdali so manifest na ta svoj narod, u katerem svečano izjavljajo, da za njih ne obstoji več jugoslovenska konstituenta.

Ako bi kdo vzel to hrvatsko koalicijo za resno, moral bi se vprašati: kaj sedaj? Koalicija je odredila sklepom konstituante vsako veljavnost za Hrvatsko, proglasila je kot nemerodajno ono konstituanto, o kateri se je za časa narodnega predstavljanja in volitev trdilo, da bo izraz prave narodne volje!

Konstituanta je danes najvišja ustavodajna in zakonodajna korporacija u naši kraljevini, ona predstavlja izraz narodne volje, torej morajo biti njeni sklepi obvezni za vso državo. Ako pa se del te države izjavi proti tej korporaciji, s tem ruši ta del tudi vse zveze z državo. V tem slučaju obstojite potem le dve možnosti: prva, da se ugoditi temu delu in se mu prepusti svobodno razpolaganje s svojo usodo; druga možnost pa je, da se ta del smatra kot upornik proti državi in da se ga pokori s silo.

To bi bila logična posledica sklepov, ki jih je objavila Hrvatska koalicija!

Toda stvar sama po sebi ni daleč tako tragična, kot bi si jo zamišljali vsakdo, ki misli logično in ne pozna ljudi, ki so podpisali ta manifest in kdor ne pozna razmer, ki so dovedle te ljudi, do tega sklepa.

Najmoćnejšo skupinu u novi koaliciji tvorijo radićevci. O njih se je pisalo že toliko, da je vsakomur jasno, kaj oni hoće; njihova opozicija je danes samo posledica one kardinalne napake, ki so jo zagrešili prvi dan

po volitvah, ko si niso bili na jasnem kaj hoćejo. Ustavni načrt, ki govori o nedotakljivi hrvatski republici u okviru jugoslovenske države, je jasen dokaz, da Radić danes ne ve, kam in kako!

Narodni klub je zapustil Beograd brez vsakega globaljega vzroka. Sel je, ker so to hoteli pojedini voditelji, ki so kot nespretni in neorijentirani politiki zavozili hrvatsko politiko na stari kolovoz nagodbenjaškega prekanja. Zamenjali so u svojem programu Budimpešto u Beogradu in se bore danes proti Beogradu u istim argumenti, kot nekada protiv Budimpešte, samo s to razliko, da so bili mnogi ravno te politike pripravljene nakiriti u Budimpešto, a u Beogradu danes — čeo.

In tretja skupina frankovcev? Ta je prva in povsod tam, kjer se sliši le ena beseda protiv Srbom. S svojim pristopom k «Hrvatski koaliciji» so dali tej frankovci tudi konečno obeleže čisto plemenske, hrvatske koalicije, ki bo kmalu proklamirala stari frankovski politični aksiom: Srbom ni!

Že prvi nastop te koalicije, ki je izdala svoj manifest, je pokazal, na kako slabih nogah stoji. Kapitulariti je morala protiv Radićem, ki se je nazival edinega predstavnika hrvatskega naroda. V slepi mržnji bi sopodpisniki tudi podpisali, ako bo Radić zahteval, da ga proglase predsednikom hrvatske republike. Ugodili so zahtevi Frankovcev in lomili po svojem časopisu kopija za Stojirja, onega Stojirja, ki bi se ga morala sramovati vsa hrvatska javnost.

Tolažljivo u celi zadevi je dejstvo, da vse te koalicije ni smatrati kot resne, da je le enodnevni pojav, ki bo nehal, kakor je nastal. Od volitev sem so se razmere na Hrvatskem zelo ustalile, izginila je ona povojna mentaliteta, ki je pripomogla Radiću do zmage.

Hrvatski seljak se danes že zaveđa, da so ga prevarili demagogi, ki so prihajali u njegovo sredo, ki so mu obetali raj, a do danes mu niso dali še prav ničesar. Zato tem ljudem hrvatski seljak ne veruje več; vidi pa moć državne avtoritete, ki gre preko demagoštva k ureditvi težkega notranjega stanja.

Zato je taktika, ki jo je zavzela vlada protiv novi koaliciji edino pravilna: pustiti jo, da dela, ker s svojim delom se bo ubila sama.

Vlada naj pusti to koalicijo na miru, varuje pa naj svojo avtoriteto — a izgubljeni sinovi se bodo vrnili tja, odkoder so ošli u demagoško gesto!

Srbski centralizem in slovensko-hrvatski federalizem

V borbi za ustavo se dosledno iz opozicionalnih strani poudarja, da Srbi hoćejo hegemoniju nad Slovenci in Hrvati, da hoće Beograd ukazovati Zagrebu in Ljubljani, da so Srbi iz samo sebičnih in hegemonijskih oziror centralisti ker vedo, da bodo samo s centralistično državno obliko mogli obdržati svojo politično premoć u naši kraljevini.

Protiv takemu krivičnemu in neutemeljenemu naziranju je vstal priznani strokovnjak, profesor državnega prava na beograjski univerzi Slobodan Jovanović, ki u zgodovinskih in pravnih razlogih pobija hipoteze slovenskih in hrvatskih avtonomistov, ki s svojo borbo za avtonomiju, o kateri nepraktičnosti so sami prepričani, katero s svojimi izjavami naravnost negirajo, podpirajo le plemenski

šovinizem na eni in drugi strani.

Slobodan Jovanović najprej ugotavlja, da so Srbi u resnici centralisti. A srbski narod se ni zavzel za centralistična načela, centralistično ustrojstvo države, šele po uedinjenju, da bi uveljavil svojo premoć nad Slovenci in Hrvati. Srbski narod je bil centralist od prvih početkov svoje zgodovine, svojega političnega življenja. Centralistična načela, ki jih je zagovarjala srbska politika, so prvi temelji osvobođenja Srbstva in potem uedinjenja Jugoslovenstva. Beograd je vodil borbo za osvobođenje Srbstva, iz njega so se razpletale vse niti u Macedonijo, Bosno in Vojvodino in vsi oni, ki so verjeli v osvobođenje Srbstva so gledali u Beograd kot iztočiče vsake akcije, kot center vsake borbe. Tako so oni sami priznali vodilno — oć Beograda, postali so sami centralisti!

To je zgodovina centralizma u Srbstvu, in nepoznanje zgodovine je,

kako kdo očita Srbom, da so postali centralisti iz šovinističnih oziror, da je ta srbski centralizem naperjen protiv Hrvatom in Slovencem.

A ravno tako kot so bili Srbi skrajni centralisti, morali bi biti do dne uedinjenja avtonomisti Hrvati u Slovenci. Ideja političnega uedinjenja Slovencev in Hrvatom u Srbi ni niti med Slovenci, a še manj med Hrvati dozorela; prvi njeni začetki so u aneksijski krizi, u obeh balkanskih vojnah... Zato Slovenci in Hrvati niso mogli postati centralisti, kot so to bili Macedonci, Bosanci in Vojvodinci. Slovenci in Hrvati so se borili protiv centralizmu Dunaja in Budimpešte in za avtonomiju svojih pokrajin.

To je bilo popolnoma razumljivo u takratnih časih, toda za danes ne velja to več. Niti en srbski resnejši politik in javni delavec si tega srbskega centralizma ne predstavlja tako, kot ga opisujejo in preklinjajo oni avtonomisti, ki se danes zamenjajo Beograd u Dunajem u Budimpešto. Ideja srbskega centralizma se je danes pretvorila idejo narodnega u državnega centralizma!

Ravno tako pa bi bilo tudi potrebno, da preživi slovenski in hrvatski avtonomizem ravno isto pot razvoja, da namesto avtonomije zagovarja narodno in državno edinstvo.

Kakor različni sta sicer načeli centralizma in avtonomizma, kolikor različnejša so njih pota, toliko istovetnejši so za naše razmere njih cilji!

Srbski centralizem, hrvatski u slovenski avtonomizem so vodili borbo protiv Dunaju in Budimpešti. Ta borba je izvojevana u zmago, obe ideji sta dosegli svoj cilj. In kako si moremo danes zamisliti, da bi ona Ljubljana, ki se je borila protiv Dunaju, podala roko onemu Beogradu, ki se je boril protiv Budimpešte za borbo protiv onemu Beogradu, ki se je boril ravno tako protiv obeh!

Bojni klic centralizma in avtonomizma odmeva danes u našem političnem življenju. Toda, ako se le malo prouči zgodovina obeh upravnih načel, tedaj pridemo do logičnega zaključka, da je ta borba popolnoma neopravičena, umetno izzvana. Na eni in drugi strani smo dosegli cilj, ki smo se zanj borili u različnih sredstvih, dosegli smo pa, naše bojne vrste so se sestale pod istim slavolokom zmagovalcev. In kako je sedaj mogoće, da se za slavolokom spopadajo vrste zmagovalcev u medsebojni borbi!

To bi ne bilo samo žalostno, ampak tudi nevedno nas, to bi bil dokaz, da ne razumemo svetosti svoje borbe za osvobođenje in uedinjenje!

V naši ustavni borbi mora izginiti bojni klic o centralizmu, federalizmu in avtonomijah, katerega mora nadomestiti bojni klic: za narodno in državno edinstvo!

Po svefu

— Tržaške ječe — ogledalo Italije. Tržaško republikansko glasilo «Emanipazione» prinaša članek o nečloveškem mučenju komunistov u tržaških ječah. Evo nekaj momentov iz tega ogledala civilizirane Italije: Zaprtoga Scabarja so slekli do nagega u pretepli do krvi. Izbili so mu zobe. Izvršili so nad njim takozvani «ples sv. Antona», ki obstoja u tem, da bijejo človeka toliko časa po prsih, dokler ne začne bljavati. — Zaprti Vidali je bil tepen do krvi. Zadržnili so ga okoli vrata in ga toliko časa stiskali, da je postal plav in padel u nezavest. — Vjetnika Canzanija so slekli do nagega u ga pretepli u bikovko do krvi. Da bi mu izsilili priznanje, so mu zvezali spolne ude u vrstico in vlekli toliko časa,

da se je onesvestil. — Zaprtima Hrovatinu niso dali dva dni nič jesti. Postavili so ga pod mrlo škropilo, kjer je moral stati dve uri. Pustili so ga nato nagega. Prilili so ga, da je moral hoditi po kolenih čez pod, ki so ga bili posuli s soljo in ga med tem pretepli u bikovimi žilovkami po bedrih. — Vjetnike Gravino, Apollonija, Kokorasa u Tomaskovića so slekli do nagega in jih pretepli. — Ako postopajo tako s komunisti, se pač tudi našim rojakom, ki jih drže u ječah, ne godi boljše. Žalostna laška kultura!

— Italijanski socialisti u Moskva. Italijanska socialistična stranka je, kot smo že svoj čas poročali, sklenila, poslati svoje delegate na internacionalni komunistični kongres u Moskvo. Za potovanje u Moskvo so določili poslanci: Maffi, Lazari u Riboldi, ki bodo protestirali protiv izključitvi italijanske socialistične stranke iz komunistične internacionale.

— Konflikt med fašisti u socialisti u Italij se nadaljuje. Do resnejših spo-

padov je prišlo zadnje dni u Genovi in u ferrarski provinci.

— Pariška univerza je podelila častni doktorat filozofije predsedniku CSR Masaryku in češkemu zunanjemu ministru drju. Benešu.

— Zastopniki Albanije pri antantinih vladah. Albanska vlada je sklenila imenovati več svojih zastopnikov u inozemstvu. V Rim pošlje drja. Kasimija, u Pariz Mildhat u beja Frascerijs, u London pa Paurollija.

— V Mali Aziji so Grki bili zopet topeni od Turkov. Turki so prodrli za 30 km dalje ter korakajo protiv Smirni.

— Portugalska vlada sestavljena. Nova portugalska vlada je sestavljena. Ministrski predsednik in finačni minister je Barros Queirez, vojni minister general Silvestra in minister za zunanje zadeve Mello Barreto. Vsi ministri razen ministra za zunanje zadeve so liberalci.

— Mir med Nemčijo u Kitajsko. Med Nemčijo u Kitajsko je bila dne 20. maja podpisana predhodna mirovna pogodba.

Politične beleške

— K ptujskim volitvam. «Ptujski list» prinaša zanimiv članek o občinskih volitvah u Ptuj. Članek poudarja, kako so demokrati pri volitvah vselej vodili narodni momenti in stremljenje, čim najbolj pospešiti proces, da izigine umetno nemstvo in neustikarstvo iz lepega mesteca ob Dravi. Zato so ponudili pred volitvami narodnim strankam (NSS in SLS) kompromis, a te niso hotele ničesar slišati o njem. Po volitvah se je JDS zopet obrnila do narodnih socialcev glede skupnega nastopa, ki naj bi dal demokratu župana, narodnim socialcem pa podžupana. NSS ni niti odgovorila, ampak je, kakor znano, omogočila izvolitev g. Lozinška, ki je bil še nedavno obsojen radi psovke «Windischer Hund». A se sedaj je bila JDS pripravljena za sporazum. NSS je prvotno pristala nanj in stavila gotove zahteve, na katere so demokrati tudi pristali. Pod pritiskom iz Ljubljane pa so začeli ptujski narodni socialci zopet omahovati in do sporazuma še danes ni došlo. Ta način politike NSS vzbuja obsojanje nele u ostalih narodnih krogih, ampak tudi med pristaši stranke same. Najodličnejši pristaši NSS u Ptuj obsojajo protinardno politično taktiko svoje stranke in priznavajo, da je v vodstvu preveć osebnega samoljubja in mnogo premalo politične izobrazbe in politične rutine. Komaj eno četrtino odbornikov imajo, pa so vendar prav resno računali, da dobe nele podžupana, temveć tudi župana samega. Članek, kateremu nimamo kaj pridejati, končuje u apelom na razsodnost ptujskih volilcev, da si sami napravijo sodbo o taki stranki in to sodbo pri prihodnjih volitvah energično izvrše.

— Rekonstrukcija kabineta. Iz Beograda poročajo: Na merodajnem mestu se ugotavlja, da so vse vesti, po katerih regent — prestolonaslednik pred svojim odhodom u inozemstvo ni hotel podpisati ukazov o imenovanju generala Hadžića za vojnega, a Svetozarja Pribićevića za notranjega ministra, tendenciozno izmišljene. Vseled sporazuma med strankami večine je ministrski svet sdelil, da se rekonstrukcija kabineta za sedaj še ne izvrši, zato vlada regentu tudi ni predložila nobenega takezadnega ukaza. Regent je torej pred svojim odhodom podpisal ukaz o prenosu vladarske vlasti na vlado. Ker pa je z ozirom na današnji položaj nujno potrebno, da je mesto vojnega ministra popolneno, je vlada sama podpisala ukaz o imenovanju generala Hadžića. Na merodajnem mestu se ostro obsoja postopanje gotovih krogov, ki v

svoji politični zaslepijenosti in strankarski strasti vmešavajo osebo prestolonaslednika, ki se dosledno drži ustavnih principov, u politično borbo in skušajo njegovo osebo izkoristiti u borbi protiv sedanjih vlad. — To pojasnilo je popolnoma jasno in dokazuje, kako čudnih sredstev se poslužuje današnja opozicija u borbi protiv ustavi in notranji ureditvi naše države. Z debelimi črkami so javljali klerikalni in zajedničarski listi, da je padel Pribićević na dvoru u nemilost, da regent noće slišati ničesar o njegovem imenovanju, sedaj seveda, ko je zadeva pojasnjena, bodo molčali in čakali nove prilike, da servirajo svojim čitateljem novo laž.

— Matko Laginja u konstituenti. «Narodni klub» je zapustil konstituanto in skupno u radićevci in frankovci podpisali «Manifest» na narod, da ne gre več u beograjski parlament. Toliko bolj so se začudili poslanci u konstituenti, ko so par dni potem zagledali u svoji sredini Matko Laginja, ki je interpelliral predsednika konstituante, kake korake misli podvzeti protiv žaljivemu pisanju nekih italijanskih listov o naši konstituenti. Predsednik mu je tudi lojalno odgovoril. Tedaj so ga vprašali Laginja, kako je to vendar mogoće, da se je pojavil zopet u Beogradu in u svoji interpelaciji nazval konstituanto, katero imenuje u podpisanem manifestu «beograjski parlament», našo konstituanto. Laginja ni vedel odgovora in je ošel u klubove prostore, kjer je našel dr. Drinkovića, ki je potem radovednim poslancem razložil, da Laginjev nastop u konstituenti ne znači sodelovanja Narodnega kluba u konstituenti, ampak samo upit na predsednika. — U parlamentarnih krogih se trdi, da je dobil Matko Laginja za svoje nepremišljene izjave o «naši» konstituenti strog ukor od Drinkovića in da se je moral takoj odpeljati iz Beograda.

— Izstop iz hrvatske klerikalne stranke. Vodja hrvatske ljudske stranke u Slavoniji, dr. Neubauer, podžupan mesta Osijeka, je prijavil svoj izstop iz stranke u motivaciju, da se ne strinja s politiko strankinega vodstva in nastopa hrvatskih klerikalnih poslancev u konstituenti. Njegovemu koraku bo sledilo še več odličnih somišljenikov hrvatske klerikalne stranke u Slavoniji, ki kot zavedni Jugoslovani ne morejo podpirati protinardne politike klerikalne stranke.

KDOR JUGOSLOVAN, TA «MATIC» ČLAN!

MIROSLAV AMBROZIĆ:

Zlet francoskih gimnastov u Lille

V dnehu od 13. do 17. majnika t. l. se je vršilo u mestu Lille na francoskem 43. zlet Unije francoskih gimnastičnih društev, ki so se ga udeležili zastopniki drugih evropskih narodov, med njimi tudi češki in jugoslovenski Sokoli. Čehi so se takoj na prvo povabilo odločili, da pri zletu nastopijo s telovadbo, česar pa Jugoslovani niso mogli storiti vsled prevelikih gmotnih troškov, ki bi bili za to potrebni. Vseled tega vzroke se Jugoslovanski sokolski savez sploh ni nameraval udeležiti francoske slavnosti, toda na ponovna vabila francoske Unije in prizadevanja članice francoske misije u Beogradu baronice d'Ange d'Astre, je vendar odposlal u Lille svoje odposlanstvo, ki sta je vodila podstarosta dr. Vladimir Ravnihar in načelnik dr. Viktor Mur-nik.

Za nas je bila udeležba te slavnosti važna in zanimiva. Važna zato, ker smo se ponovno pokazali na mednarodnem forumu, saj so bili zastopani tam poleg Francozov Belgijci, Holandci, Luksenburžani, Danci, Angleži, Švicarji in Italijani; zanimiva pa vsled tega, ker smo videli način prirejanja tamošnjih telovadnih slavnosti, to je onih, katere mi smatramo za rezultat narodne telesne vzgoje. Po načinu prireditve

lahko presojamo njihov vzgojni sistem in ga primerjamo s svojim. In v tem pogledu smo videli marsikaj zelo važnega.

Videli smo, da ves zlet gimnastov ni bil demonstracija predvsem narodne telesne vzgoje, temveć bolj demonstracija narodovih in političnih čustev; zlet gimnastov je bil samo povod za slavnost, u kateri pa so gimnasti stali v ozadju, dočim so tvorili osredje prihod M. Milleranda in belgijskega kralja Alberta I., sestanek visokih političnih funkcionarjev severne Francoske, Pariza in Belgije, dalje izliv narodnih čustev onega dela Francozov, ki je najbolj občutil strahote vojne in nemške invazije. Od vojne zelo porušeno mesto Lille je bilo za to najbolj primerno torišče, navdušena demonstracija prijateljstva med francoskim in belgijskim narodom je prišla samaobsebi, prijateljski, odkritosrčni pozdrav in sprejem čeških in jugoslovenskih Sokolov je bil v očigled prestane vojne popolnoma naraven — za vse to najbolj primerno spremljevanje pa so tvorile nebrojne zastave gimnastov, živahne fanfare in divna večerna razsvetljava s plesi in slavitvami, ki odgovarjajo romanskemu temperamentu.

Vse to je bilo veliko in lepo — škoda, da ne morem trditi, da je bila tako tudi telovadba.

Prva telovadba se je vršila u soboto, 14. maja. Nastopila je šolska deca me-

sta Lille in učenke mestnega liceja. Okoli 4000 različno oblečenih dečkov in deklic je izvajalo proste vaje u različnim ritmičnimi pohodi še precej dobro, vendar nastop ni napravil utisa tistih organiziranih nastopov, kakor smo jih mi navajeni. 43 licej u belih oblekah pa je izvajalo na godbo proste vaje članice zadnjega praškega zleta. Nekoliko olajšane vaje so izgubile prvo lepoto vsled prepočasne tempa godbe, ki je pri vsakem nastopu dokazovala svojo nesposobnost. — Za njimi je prišlo kakih 50 majhnih deklic in dečkov (okrog 6 let), ki so poskušali nekó ritmično gibanje — praktična demonstracija francoske teorije, ki se u praksi, če sodimo po tem nastopu, ne more dobro obnašati. Med tem so izvajale druge skupine naraščajo različne igre, skoje itd., kar pa je bilo u splošnem zelo lepo in primerno. S tem bi bila končana prva telovadba, ki se je vršila ob tretjini praznih tribun in ki ni izzvala nobenega posebnega aplavza, kakor tudi ne navdušenja.

Drugi dan zgodaj jutraj so se pričele tekme. Tekmovalec je mnogo, med njimi tudi Čehi, Belgijci i. dr. Tu smo videli izborni material; vaje, četudi ne zelo težke, povečini dobro naučene, tudi organizacija tekme ni slaba. Tekme so se vršile neprenehoma do popoldanskega nastopa, drugi dan so se zopet nadaljevale. Čehi so nastopili naravnost vzorno. Dasi je obo-

lel en njihov tekmovalac in je kljub slabosti tekmoval, vendar so dosegli prvo mesto.

Popoldanski javni nastop žalibog ni pričal o kaki temeljiti organizaciji. 4000 gimnastov, med katerimi smo videli korakati poleg odraslih mož osem do desetletne dečke, je poskušalo izvesti rajalni nastop, ki se je skozinosko ponorečil. V vse graje vrednem razstopu so potem poskušali izvajati proste vaje na štetje, ker jim je godba ušla k sprejemu M. Milleranda, toda skupna in enotna vadba se ni mogla doseći — tako so se razšli. Krivda po naših ugotovitvah tu ne more zadeti telovadcev, temveć samo vodstvo, ki je bilo pod vsako kritiko. Istega dne zvečer so se vršile tekme u predstavljanju živih slik in plesov ob pomanjkljivi razsvetljavi. Žive slike so bile povečini zelo lepo sestavljene, silno neugoden vtisk pa je na nas napravilo to, da so za plesne obleke gimnaste u ženska krila ter jih poslikali po obrazih, da so mogli predstavljati plesalke. Ves estetičen učinek, ki naj bi ga ta tekma izzvala, je bil s tem že u naprej pokopan.

Glavna telovadna produkcija je bila u ponedeljek. Ta dan so bile tudi edinkrat tribune polne gledalcev — toda če je bilo to namenjeno telovadcem, je vprašanje. Prišla sta namreć na telovadišče ta dan M. Millerand in kralj Albert s svojim spremstvom. Zato je tudi izpolnilo mnogo programa prič-

kovanje, slikoviti defileji zastav, pokloni, izročitev zastave Unije mesiu Lille in govori. — Pred prihodom francoskega predsednika in belgijskega kralja je ta dan nastopilo 24 dvojic gimnastov u dolgimi železnimi palicami, 9 Švicarjev u velikimi zastavami in vajami, ki nanje ne more biti ponosen noben vadbni sistem in osem drugih Švicarjev u narodnih krojih, ki so zapeli švicarski «jodler». Nato so nastopili zopet gimnasti s prostimi vajami. Nastop in razstop je bil boljši, kakor prejšnji dan, vaje so se izvršile na godbo še dokaj skladno. Priznati se mora, da so posamezniki vaje dobro izvajali, zopet dokaz, da je neuspeh krivo vodstvo.

Po prihodu visokih posetnikov telovadbe so nastopile skupine gimnastov s prostimi vajami, skoki čez konja, vajami na bradli, ki so končale s skupinami, nekim dolgim narodnim plesom, dalje Belgijci, 24 čeških sokolov s težkimi lepimi vajami, kiji in vajami na gredih, oboje u godbo. Lillejske licejske so ponovile praške ženske proste vaje, 24 čeških Sokolov pa je pokazalo težko sestavo prostih vaj na godbo. Za Čeha je dirigiral godbo komponist Pospíšil. Telovadba je zaključilo 12 Čehov u vrhunskimi vajami na visoki bradli. Točke, ki so jih izvajali Čehi, so v vsakem ozirom visoko nadkriljevale vso drugo javno telovadbo, tako glede estetičnosti u kompoziciji, kakor glede toč-

Ljubljana, 26. maja.

* **Proti pačenju državnega imena.** Na včerajšnji seji ministrskega sveta se je razpravljalo tudi o zlorabi, ki se v gotovem delu našega časopisja uganja z imenom naše države. Sklenilo se je, da se odslej proti vsem listom, ki bi dajali državi sramotilna imena, uporabi vsa strogo tiskovnega zakona.

* **Nov pravilnik za izdajanje potnih listov** so izdelali v Beogradu. Prošnje za potne liste bo treba, ko stopi pravilnik v veljavo, vlagati na posebnih formulirjih, katerim bo treba priložiti npr. pravično sprave, ter dokazila, da je prošilec zadostil vojaški dolžnosti in da ej plačal predpisane davke. Pri potnih listih prošnja za potne liste bodo lahko te procedure odpadle. Za izdajanje potnih listov, ki bodo normalno veljavni eno leto, bodo v Sloveniji kompetentna okrajna glavarstva.

* **Županske volitve v železniki** so se vršile dne 22. maja. V občinskem odboru se nahaja vsled kompromisa JDS in SLS po 8 zastopnikov vsake stranke. Pri volitvah je bil izvoljen za župana demokrat gosp. Josip Globočnik, za svetovalec pa trije demokrati in en klerikalec.

* **Iz poštne službe.** V področju poštne službe in brzojavnega ravnanja v Ljubljani je podeljena odpravnika služba: na Brezovici Henrik Magajna, v Begunjah pri Lescah Apolonij Lešnik, v Zgornjem Čmureku Anici Panek ter v Prosenjakovih Antonu Svaglju. — Premišljeni so: poštar Vekoslav Božič iz Vidma pri Krškem v Zirovnico, poštar Ivo Svetina iz Zirovnice v Videm pri Krškem, oficijant Stefan Derganc iz Dolenje Lendave v Ptuj, oficijantka Ana Benček iz Ljubljane v Maribor, oficijantka Elza Piščanec od urada Ljubljana 1 k ravnanstvu v Ljubljani ter sluga Leopold Aubič iz Ljubljane v Gor. Radgono. — Poštni službi so se odpovedali: Anton Kuralt iz Ljubljane, Marica Slinga v Slovenjgradcu in Danijela Tavčar v Mariboru 1. — Odvezana je poštne službe poštna oficijantka Matilda Trstenjak v Mariboru. — Uvrščeni sta v oficijantski stalež poštarica Alojzija Sajovec v Ljubljani in po odpravnica Elizabeta Deu v Kranju. — Umrla je poštarica Josipina Završnik v St. Petru v Savinjski dolini.

* **Prireditev Jugoslovanske Matice v Skofji Loki.** Podružnica Jugoslovanske Matice v Skofji Loki priredi prihodnje nedelje, dne 29. maja, na mestnem trgu v Skofji Loki javno tombolo pri pogrnjenih mizah. Pripravljenih je nad 100 krasnih dobrot v vrednosti 15.000 K.

* **Podružnica Ferijalnega saveza na realni gimnaziji v Ljubljani** priredi 31. t. m. ob 20. uri v šolski telodavnici na Poljski cesti koncert. Vstopnina: sedeži 3 din., stojališča 1 dinar.

* **Društvo za varstvo otrok v sodnem okraju Krškem** ima svoj občni zbor v četrtek dne 16. junija ob 10. dopoldne v dvorani okrajnega sodišča v Krškem.

* **Luksusni davek v Zagrebu.** Zagrebška mestna občina je izdala razglas, s katerim se uvaja davek na zabavišča. V vseh barih, orfejih in večjih kavarnah, kjer svira godba, se bo gostom zaračunavalo deset odstotkov dodatka za davek. Gosti, ki bi se skušali izogniti davku, bodo običajno kaznovani.

* **Načrt za zgradbo zagrebske borze.** Berlinski arhitekt dr. Muthesius je predložil načrte za zgradbo zagrebske borze ter prišel do prepričanja, da je najboljši načrt izdelal arhitekt Viktor Kovačič, ki je vsled tega dobil nagrado v znesku 150 tisoč kron. Predloženi so bili še štirje drugi načrti, katerim je bila prirejena nagrada 100 tisoč kron.

* **O višjem geometru Vidrihu** smo nedavno poročali, da ga je zadela kap na možgane, ko se je vozil domov z Dunaja, kjer je imel služben opravke. V Ma-

nosti v izvajanjih in raznovrstni metodični razporeditvi posameznih sestavnih delov, ki je ilustrirala gibčnost sokolskega sestava napram precejšnji dolgočasnosti, ki jo kažejo francoski sistemi. Nadkrijalevale po se drugo telovadbo tudi z ozirom na težavnost, kajti usposobljenost v Lillu nastopajočih gimnazistov v splošnem ni presegala naših telovadcev druge stopnje.

Kakor že omenjeno, so nas Jugoslovane Francozi zelo lepo sprejeli, pri vseh pozdravih so nas imenovali posebej, listi so pisali o nas in »Echo du Nord« je prinesel slike naših Sokolov. Predstavnika naše delegacije br. dr. Ravniharja so predstavili M. Millerandu in belgijskemu kralju, vabljeni smo bili na znamenite obede ter pri vzporednem in po sprevedu pogostenju od mesta Lille.

Jugoslovanska delegacija je poklonila Uniji krasno garnituro pirotskih preprog, ki jih je M. Cazalet potem izročil mestu Lille za stadij, ki ga namerava zgraditi.

Francoski narod nas je gostoljubno sprejel in navdušeno pozdravljal, upajmo, da se njihovim zastopnikom izkazemo hvalečne prihodnje leto, ko pridejo v Ljubljano k mednarodni tekmi.

Pri povratku čez Pariz je jugoslovanska sokolska delegacija položila krasen venec na grob nepoznanega vojaka.

riboru so ga spravili v tamošnjo bolnico, potem pa so ga prepeljali v Ljubljano, kjer je bil oddan psihiatričnemu oddelku tukajšnje javne bolnice. Kakor se poroča »Taboru«, je Vidrih doma iz Vipave, pa je že od leta 1919 nameščen v Krškem kot višji geometer. Vidrih je bil v avstrijski armadi rezervni nadporočnik ter je že takrat duševno oboliel ter bil zaradi tega superarbitran. Proti koncu vojne se mu je um zopet vrnil, tako da je potem služboval še pri narodni straži in se pozneje, ko so Italijani okupirali Vipavo, preselil v Jugoslavijo, ter nastopil mesto v Krškem.

* **10letni deček poneveril.** V Lužarjih pri Ribnici je 10letni sinček trgovca Andolška prišel pod voz, ki mu je zdrobil obe nogi in levo roko. Ponesrečenega dečka so prepeljali v ljubljansko bolnico.

* **Tatvina.** Sejmškemu trgovcu z manufakturnim blagom Karlu Primožiču, stanujočemu v Rožni ulici v Ljubljani, je bilo predvčeršnjim iz nezaklenjene predstave njegovega stanovanja ukradeno več obleke, med drugim dežni plašč s črnimi baržunastimi ovratnikom. Storilec se zasleduje.

* **Izgnan iz Ljubljane.** 45 let stari delomržež Anton Zagar iz Medenga pri St. Vidu je bil kot tatvini podvržen in nasilen pijanec za dobo treh let izgnan iz policijskega okoliša ljubljanskega.

* **Poneverba.** Martin Cvetko, hlapec pri pesetniku Karlu Podjedu v Stari vasi pri Vidmu, je poneveril svojemu gospodarju znesek 1310 kron, katerega mu je izročil Cvetko za nakup apna in piva, ter izginil neznanu kam.

* **Zverinska mati.** Iz Beograda nam poročajo: Sodišče v Kragujevcu je te dni na smrt obsodilo kmetico Milico Pajič iz njenega ljubavnika Draga Stijakovića iz Ravnja, Pajičeva, 42letna vdova je imela dva sina, 9letnega Zivorada in 16letnega Milorada. Živela je na dobri kmetiji mirno s svojo dečo, dokler se ni zagnila v 20letnega Stijakovića. Od takrat je zamrzela svoje lastne sinove in zlasti 9letnega Zivorada, ki je sorodnikom opetovano tožil, da ga mama ne mara več. Začela je dečka kruto pretapavati. Končno je pričela nagovarjati svojega ljubimca naj fanta — ubije. Obilila mu je 500 dinarjev nagrade. Stijaković se je dolgo branil, končno pa je podlegel. Nekega jutra je Pajičeva poslala Zivorada namesto v šolo na pašo. Tam se je nad fantička, ki je ležal sredi svoje čredice v travi in plakal, ker ga je mati pred odhodom z doma zopet opsovala in pretepla, priplazil od zadaj Stijaković ter je s topu sekira udaril nedolžno žrtev po glavi. Nesrečno dete je zakričalo od bolečine in strahu. Stijaković se je v tem trenutku skesal svojega dejanja. Hitel je po vodo, izpral fantu rano, poklical sosedo ter odnesel svojo žrtev domov. Toda dečko mu je umrla na rokah. Zločinska mati se za truplo svojega sina niti zmenila ni in ko so prišli orožniki je izjavila: »Kaj mene vse to briga. Jaz otroka nisem ubila«. Pred sodiščem je Stijaković globoko skesan vse priznal in prošil, da naj ga obsodijo na smrt — češ, da le s svojim življenjem lahko poplača, kar je zagrešil. Pajičeva je do zadnjega tajila smrtno obsodbo je sprejela publika z glasnim odobravanjem in orožniki so nečloveško mater komaj rešili, da je ljudstvo ni — raztrgalo.

* **Nesreča na svatbi.** Iz Beograda nam poročajo, da je pretečeno nedeljo bila svatba v selu Selevcu pri Svilajcih. Pri plesu kola je v žepu mladega Alekse Lazića eksplodirala ročna granata ter ubila tri svate, šest pa jih je bilo težko ranjenih.

* **Tatvine na železnici.** V Brodu ob Savi so aretirali lopovsko tolpo 20 oseb, ki je razbijala in plenila vagona na progi Vinkovci-Brod. Aretiran je bil tudi trgovec Nestor Kostić iz Broda, ki je od tatov kupoval ukradeno blago.

* **Poštar oplenil denarno pismo.** Načelnik postaje Pušća Bistra na Hrvaškem, ki opravlja obenem službo poštne agenta, je oplenil te dni denarno pismo, v katerem je bilo 80.000 kron ter namesto onega zneska vložil vanj 20 bankovcev po pet dinarjev. Načelnik je v službeni obleki pobežnil.

* **Poneverba.** Železniški uradnik Fran Petrak je v Sarajevu poneveril 30.000 K, nakar je neznanom kam pobežnil. Dosedaj ga še niso mogli izslediti.

* **Utrgal se je oblak.** V okolici bosenske Krupe se je v soboto utrgal oblak ter povzročal nalive, kakršnega tamošnje prebivalstvo ne pomeni. V kraiknem so bile nekatere hiše do strehe pod vodo. Mnogo ljudi je utonilo, istotako tudi mnogo živine in drobnice.

Morilec v Ljubljani prijet

V Misličah pri Divači je bil pretečeno soboto izvršen zagrojen umor. Delavci, ki so bili v bližini zaposleni, so skisali, zaporedoma več strelcov. Ko so prišli bližje, da vidijo, kaj se je zgodilo, so našli tamkajšnjega učitelja Dominika Marušiča na tleh mrtvega. Storilec je izginil brez sledu.

Kako se je dognalo, je prišel pred dnevi k Marušičevi družini v Opatjem selu mlad človek, ki je vprašal po učitelju Dominiku Marušiču. Povedali so mu, da službuje v Misličah pri Divači. Svojega imena ni povedal in nikdo ga ni poznal. Dognalo se je nadalje, da je nek mlad

človek pretečeno sredo prišel v Misliče, kjer je obiskal učitelja Marušiča ter ostal pri njem dva dni. V soboto sta bila oba povabljena pri župniku Gaberščku ter sta se zvečer vračala v Misliče. Med potom je neznan prijatelj ustrelil učitelja Marušiča, potem pa izginil brez sledu. Nihče ni vedel, zakaj je neznanec ustrelil svojega prijatelja, nikomur ni bilo znano njegovo ime.

Ze včeraj pa je prišel morilec učitelja Marušiča v roke ljubljanski kriminalni policiji. V nekem hotelu v Šentpeterskem predmestju se je kot tujec prijavil »Zdenko Dolinar«. Policijskim organom se je mladi mož, ki se ni mogel legitimirati, zdel sumljiv in privedli so ga na policijski urad. Pri zaslišanju se je zapletel v protislovja in je končno brez ovinkov priznal, da je on morilec učitelja Marušiča. Njegovo pravo ime je Alojzij Sjek, rodom iz Planine pri Logatcu in tudi tjakaj pristojen. Po lastni navedbi je gozdni pristav na veleposestvu pl. Economo. V Ljubljano je prišel dne 23. maja ter prenočil v hotelu »Slon«. Kot tujec se je prijavil s svojim pravim imenom. Naslednji dan pa se je premislil in drug hotel na Šentpeterskem predmestju, ker je — kakor je izjavil — domneval, da je policija že obveščena o njegovem dejanju. Prijavil se je pod izmišljenim imenom Zdenko Dolinar z namenom, da bi zakril policijski sled. »Čakal sem — je izjavil — na časopise iz Juljske Benečije. Če bi me označili kot morilca mojega prijatelja Marušiča, bi si bil sam končal življenje z revolverjem ali pa se prostovoljno zgledil pri sodišču.«

Glede tragikne smrti Marušičeve je Sjek med drugim izpovedal: Dne 18. maja sem obiskal v Misličah prijatelja Marušiča. Bil sem pri njem do 21. maja. Ko sva se istega dne proti večeru vračala od župnika Gaberščka, pri katerem sva bila povabljena, sva se med potjo sprija ter sem Marušiča s jezi z browning pistolo ustrelil nazpet v prsa, a ko je poskušal še uteči, sem mu spustil za porodom več strelcev v hrbet. Obležal je ob potu v žito. Ko sem se nekoliko odstranil, sem zaslišal glasno govorjenje, nakar sem zbežal čez jarek. Pri tej priliki sem padel ter izgubil samokres. Če bi bil še imel revolver, bi se bil sam ustrelil.

Morilec Sjek, ki je star šele 22 let, je bil izročen deložnemu sodišču. Vzroka, zakaj je ustrelil Marušiča, ni hotel povedati, češ »povedal bom vzrok pri sodišču«.

DOBITKI RAZREDNE LOTERIJE.

Pri nadaljnjem žrebanju srečk jugoslovanske razredne loterie so večji dobitki odpadli na naslednje srečke: srečka 917 dobi 1000 dinarjev, 1293 : 1000 din., 3815 : 2000 dinarjev, 10337 : 2000 din., 13665 : 1000 " 15392 : 1000 " 19915 : 6000 " 22379 : 2000 " 22672 : 2000 " 27158 : 1000 " 30374 : 20000 " 31522 : 2000 " 32370 : 4000 " 35504 : 1000 " 36251 : 1000 " 36600 : 4000 " 36202 : 4000 " 41848 : 2000 " 44798 : 2000 " 48358 : 2000 " 49647 : 2000 " 56633 : 1000 " 56673 : 1000 " 59784 : 1000 " 61079 : 4000 " 62321 : 1000 " 70170 : 2000 " 74512 : 4000 " 78088 : 4000 " 80618 : 1000 " 80900 : 2000 " 86954 : 2000 " 87644 : 1000 " 92843 : 1000 " 93273 : 1000 " 94730 : 2000 " 98775 : 4000 " 99928 : 1000 "

Prosvefa

»Hlaho« v Osijeku. Na svoji turneji po Jugoslaviji je »Hlaho« obiskal tudi slavonsko prestolico Osijek, kjer je bil navdušeno sprejet. V torek je »Hlaho« zapel pred rojstno hišo velikega hrvatskega muzikologa F. Ks. Kuhača eno njegovih del. Zvečer je bil v gledališču koncert, ki je sijajno uspel. Po koncertu je bil komerz, na katerem je pozdravil češke goste osiješki mestni župan Hengl v imenu češke kolonije inženjer Pripita.

Sestdesletnica Srbskega narodnega gledališča v Novem Sadu proslavi pod pokroviteljstvom ministrstva prosvete imenovano gledališče od 2. do 9. junija t. l. Prirede se ciklus slavnostnih predstav, ki naj podajo sliko in razvoj srbske dramatike prvih začetkov pa do danes. K slavnosti bodo povabljena vsa gledališča v naši državi in druga slovanska gledališča.

Gostovanje Moissija v Pragi in na Dunaju. Slavn nemški oderski umeetnik Moissi, ki se je šele pred kratkim vrnil s turneje v Skandinavijo in Danski, je te dni gostoval v Pragi, kjer je nastopil v »Hamletu« (Shakespeare), »Edipu« (Sofokles), in »Razbojnikih« (Schiller). Glumil je glavne vloge. Iz Prage odhaja Moissi na gostovanje na Dunaj.

NARODNO GLEDALIŠČE.

Drama:

Petek, 27. Hauptman: »Elga«. Red A. Sobota, 28. Hauptman: »Elga«. Red B. Nedelja, 29. Scribe: »Kozarec vode«. V prid Udrženja gledal. igralcev. Izven. Pondeljek, 30. Scribe: »Kozarec vode«. Reg E.

Opera:

Petek, 27. zaprto. Sobota, 28. Weingartner: »Vaska šola«. Pieretina pajčolan. Red C. Nedelja, 29. Parma: »Zlatorog«. Po znižanih cenah. Izven. Pondeljek, 30. zaprto.

Gospodarstvo

NOVA UREDBA O VALUTAH IN DEVIZAH.

V »Službenih novinah« od 25. maja t. l. je objavljena nova uredba o valutah in devizah. Glavna razlika napram dosedanjim določbam je ta, da se sme odslej izvažati domače proizvode načeloma brez osiguranja valute. Le pri izvozu nekaterih predmetov, je treba osigurati valuto in to pri izvozu vseh vrst žita in moke, žive živine, svežega ali predelane mesa, masti, sirovih in predelanih kož, stavbenega materiala in suhega ali drugega konzerviranega sadja. Tudi ti predmeti se smejo izvoziti brez zasiguranja valute, ako njih vrednost ne presega tisoč dinarjev.

Glede osiguranja valute so predvidene razne olajšave, pred vsem ta, da sme izvoznik gori omenjenih predmetov uporabiti dve tretjini valute za import drugega blaga iz inostranstva. Uvoz pa se mora izvršiti tekom 6 mesecev, odkar je bila valuta osigurana. V tem slučaju mora izvoznik gori omenjenih predmetov izročiti samo eno tretjino valute, ki jo je dobil za izvoženo blago.

Valuta se osigura tako kakor do sedaj pri denarnih zavodih, ki so v to pooblašeni. Finančno ministstvo si pridržuje pravico, da odkupi eno tretjino cele osigurane valute, in sicer po povprečnem kurzu beograjske odnosno zagrebske borze. Te posle izvršuje finančno ministstvo potom Narodne banka.

Uvoz tujih valut je v neograničeni množini dovoljen. Ravno tako je dovoljen tranzit tujih valut preko naše države. Prepovedan pa je izvoz srebrnega in zlatnega denarja, dolarjev in kronosk dinarskih novčanic. V svrhu potovanja sme vsak potnik vzeti s seboj do 8000 K. Potniki v Združene države Severne Amerike smejo vzeti s seboj 100 dolarjev in državljani Zedinjenih držav, ako se vračajo domov, 500 dolarjev. Potniki, ki potujejo iz naše države smejo vzeti s seboj razen tega tudi devizo do 2000 francoskih frankov, oziroma devizo glasečo se na drugo valuto, ki ne presega borzne vrednosti 2000 francoskih frankov. Kdor hoče vzeti s seboj devizo od 2000 do 10.000 francoskih frankov, mora imeti tozadevno dovoljenje od pristojne delegacije finančnega ministva. Potniki, ki hočejo vzeti devizo nad 10.000 frankov, morajo dobiti dovoljenje od generalnega inšpektorata finančnega ministva.

Izvoz drugih valut, izvenših dolarjev in kronosk dinarske novčanic, n. pr. izvoz lir, francoskih frankov, mark itd. je popolnoma svoboden. Do sedaj je bil izvoz teh valut preko 1000 frankov zabranjen.

Prodaja deviz, čekov, akreditiv in sličnih vrednot se ima vršiti tako kakor do sedaj preko naših denarnih zavodov. Kdor kupi devizo, se mora obvezati, da bo najdalje tekom šestih mesecev uvozil v našo državo blago v vrednosti kupljene devize. Ako tega ne izvrši, mora plačati državni kasi globo v iznosu 25 odstotkov od kupljene devize. Našim denarnim zavodom pa je zabranjeno prodajati devize inostranskim firmam.

Likvidacija poslov, ki so bili započeti do 31. maja t. l. se ima izvršiti po starih predpisih, to je v smislu valutne odredbe od 28. septembra 1920. Nova naredba stopi v veljavo 1. junija t. l.

Nova naredba pomeni korak k svobodi glede trgovine z valutami in devizami. Pred letom je država reklamirala vso tujo valuto za državno kaso. Ta sistem se ni obnesel, ker država ni uspešala, da bi regulirala kurz našega denarja napram tujim valutam. Meseca junija pretečenega leta je sicer takratni finančni minister, sedaj pokojni Stojanović, napravil močan sunek proti tujim valutam in je pomagal našemu denarju do visoke vrednosti. Ker pa ni imel dovolj sredstev, se je njegov načrt izjalovil. Vedno bolj se je izkazilo, da naša država nima še dovolj administrativne moči, da bi s sigurnostjo vpilvala na denarni trg. Radi tega je sedaj v finančnem ministstvu prevladalo mnenje, da mora gospodarstvo samo poseči vmes in postaviti naš denar na solidno podlago.

— Carinski postopek pri brzojavu Dunaj-Praga-Trst-Zagreb-Beograd. Kakor znano so Avstrijci v početku tega meseca ustavili brzojavak Praga-Dunaj-Trst-Zagreb-Beograd, ker so naše carinarnice predolgo zadrževale »a vlak na meji pri carinskem pregledovanju. Nato je izdal generalno ravnateljstvo carine v Beogradu našim carinarnicam navodilo, naj opravijo carinske posle v vlaku med vožnjo. Iz tega navodila, ki je izšlo 21. maja posnemamo sledeče točke: Južna železnica se je morala obvezati, da bo dovolila potnikom tega brzojavka vzeti s seboj samo za potovanje najpotrebnejše in že rabljeno prtljago — ne bo dovolila potnikom jemati s seboj blaga, ki je podvrženo ocarinjanju. Potniki smejo nesti s seboj le toliko denarja, oziroma šeke, kakor je to predpisano po uvedbi o valutah in devizah. Potniki, ki potujejo samo tranzito po naši državi, morajo tako, ko pridejo na naš teritorij, prijaviti carinskemu organu valute in vrednostne papirje, ki jih imajo s seboj, ker drugače se jim odvzamejo. Neždrava valuta (krona bivše Avstro-Ogrske in levi) se ne sme na noben način provoziti. Kdor bi tako valuto hotel prevažati, se mu odvzame. Kdor pride iz inozemstva in ksteopi na našem teritoriju, sme izstopiti samo na postajah, kjer se nahaja carinarnica. Ravno tako se sme pošiljati pri-

tjago samo na postaje, kjer je carinški urad. Prtljaga, ki se sama prevaža skoraj naš teritorij, se ne ocarini, nego vsaka koleta se obeleži s carinskim pečatom. Prtljaga, ki je namenjena iz naše zemlje v inozemstvo, se sme natovoriti samo na postajah, kjer postoji carinarnica. Tako prtljaga se ocarini še predno se natovori. — Monopoli soli. Na seji monopolne uprave v Beogradu se je sprejela nova uredba o monopolu soli. Sklenilo se je, da prikrži država za sebe proizvodnjo, uvoz in prodajo soli. Po potrebi bo država delala tudi z veletrgovinami. Obenem je sprejet predlog demokratskega poslanca Demetriovića, da se sol za solenje rib prodaja po nižjih cenah.

— Poročila o trgovini s poljskimi pridelki: Sombor (24. maja): Splošni zastoj v prometu povzroča, da lastniki blaga ne popuščajo v cenah. Sedanje cene so previsoke za izvoz, pa tudi domači konzum se vzdržuje nakupovanja. Cene so sledeče: pšenica: 980 do 985 K, koruza 390 do 395, oves 380 do 385 K. Osi-jek (25. maja): Dovozi pšenice neobičajno slabi. Povpraševanje neznatno. Pšenica 1000 do 1010 K, koruza 420 do 430, oves 425 do 430 K. Povpraševanje po moki je zmerno, ker čaka domači konzum na popuščanje v cenah, ravno tako ni iz inozemstva povpraševani. Izvoz v Svico ponehava, ker je dobila Svica koruzo »La Plata«, ki pride na 32 švicarskih frankov po 100 kg franco katera-koli železniška postaja v Svici Navadna koruza stane v Svici 22 frankov, franko Bucha, a se ne kupuje dosti.

— Padanje žitnih cen v Vojvodini. »Die Drau« javlja, da so cene pšenice v Vojvodini znatno padle. Tako stane v Zenti pšenica 800 do 880 K, koruza 340 do 360 K, oves 260 do 280 K, riž 750 do 800 K. Za fižol se ponuja samo 280 K.

— Nova podjetja. V Karlovcu se je osnovala delniška družba Ivan Jelenc, tvornica za gradnjo štedilnikov. Glavnica znaša 1 milijon kron, po 1000 K delnica. Hrvatski veterinarji pripravljajo akcijo za osnovanje tvornice in zavoda za animalni serum, ker je sedanja družba »Jugoslovanski serum« v rokah tujega kapitala.

— Boj za Gospodarsko društvo v Zagrebu. Dne 30. maja se bo vršila v Zagrebu glavna skupščina Gospodarskega društva, za katero vlada velikansko zanimanje. Radičevci se namreč pripravljajo, da se polaste uprave tega največjega in najstarejšega društva na Hrvaškem, ki ima po deleži okoli 170 podružnic in izdaja tudi svoj list »Gospodarski list« ki izhaja v 70.000 izvodih. Ostale stranke hočejo na vsak način preprečiti, da bi se polastili društva Radičevci in se zato vrše za občni zbor velike priprave. Društvo odgovarja naši Kmetijski družbi.

— Nemško blago poplavlja Belgijo in Španijo. Nemčija je izvozila v početku 1920 v Belgijo blaga v vrednosti 135 milijonov frankov, katera vsota je nastala do početka letošnjega leta na 500 milijonov frankov. Ravno tako je cela Španija poplavljen z nemškim blagom. Z vse silo so vrgli Nemci na trgovsko propagando tudi v južni Ameriki, kjer izdajajo v to svrhu vse polno ilustriranih časopisov.

Ameriška trgovina z Rusijo. Ameriška vlada je nedavno sicer izjavila, da znenkrat ne bo sklenila nikake trgovinske pogodbe s sovjetsko Rusijo. V zadnjem času pa je poštni promet z Rusijo zopet dovoljen, kar se smatra za prvi korak za formalni sporazum.

— Kriza v angleški železarski in jeklarski industriji. Meseca marca letošnjega leta je zabeležiti veliko nazadovanje v angleški železarski in jeklarski industriji. Produkcija se je v celem 386.000 ton sivega železa in 359.000 ton jekla proti 693.000, oziroma 840.000 tonam v marcu mesecu lanskega leta. Za april se je pričakovalo zvišanje produkcije. Lepe načrte pa je prekrizala rudarska stavka. V aprilu se je produciralo namreč samo 60.300 ton sivega železa in 68.000 ton jekla.

— Estonska in ruska zunanja trgovina. Tekom zadnjega časa se je ruska zunanja trgovina preko baltičskih držav, Letske in Estonke precej razvila. Dasiravno ni ruski tranzit bogve kako velik, vendar precej upliva na gospodarsko življenje teh in drugih obrobni držav. Največje korist od vseh teh držav pa ima Estonka, ki je kot prva država sklenila formalni mir z Rusijo. Trgovina sovjetske Rusije preko Revalja je posebno živahna. V prvi vrsti pride seveda uvoz v Rusijo v početku. Tako se je meseca marca preko Revala uvozilo v Rusijo 952 vagonov raznega blaga, v katerem pa niso vsleta razna živila, katerih se je tudi precej uvozilo preko Revala. Povprečno se uvozi dnevno preko Revala okoli 150 vagonov za Rusijo. Meseca marca je začela Rusija tudi izvažati, zlasti v Anglijo, in sicer največ lan in zlato.

Lastnik in izdajatelj
Konzorcij »Jutra«.

Odgovorni urednik Vit. F. Jelenc.

Opozarjamo vse p. n. trgovce in tobakarne na današnji oglas na zadnji strani Ciril in Metodovih vžgalic, ki jih priporočamo. Noben trgovec in nobena tobakarna ne sme biti brez njih! Konsumentie, zahtevajte edino le to vrsto!

Hugh Conway: Iz teme v luč

Roman.

(Konec.)

Pričakoval sem očitania, a ne čustvovanje take vrste.

«Ampak, Priscila, gospica Pavlina — gospa Vanghan, moja žena, gre z menoj».

Zdaj so jo zalile še obilnejše solze, a bile so solze radosti.

Deset dni pozneje je stala Pavlina ob grobu svojega brata. Na svojo lastno željo ga je šla sama obiskat. Čakal sem jo ob pokopališčnih vratih, dokler se ni vrnila. Obraz ji je bil močno blede, oči so kazale sledove mnogih solza, vendar se mi je nasmehnila, ko je videla moj skrbni pogled.

«Moj dragi Gilbert», je rekla, «jokala sem, a zdaj se smehljam. Prefeklost je minula. Njeno temo naj razene svetloba sedanjosti in upanje bodočnosti. Naj se ljubezen, ki sem jo gojila do brata prenese na večjo ljubezen, ki jo gojim do svojega moža. Obrniva hrbet temnim sencam in pričniva najino življenje. Ali imam še kaj povedati? Samo še eno reč.

Čez leta sem bil v Parizu. Velika vojna je bila končana. Sledovi boja dveh plemen so malone izginili, a sledovi druge, opustoševalne borbe pa so bili videti vsepovsod. Galeb je sam uničil, kar je Tevtonce pustil. Tuterije so s praznimi očmi otožno

zrle proti Place de la Concorde, kjer so stali kipi lepih izgubljenih pokrajin. Vondomski stebel je ležal na tleh. Lepo mesto je bilo osmojeno in začrnilo od požigalskih bakelj njegovih lastnih sinov. Ampak ogenj so že pred nekaj časa pogasili in se obilno maščevali Eden mojih prijateljev, vesel mlad častnik, me je popeljal, da si ogledam vojaške ječe. Razgovarjala sva se in kadila na prostem, ko se je prikazala majhna četa vojakov. Peljali so tri ljudi, ki so stopali z zvezanimi rokami in povzdignimi glavami.

«Kdo pa so to?» sem vprašal.

«Komunardi».

«Kam pa jih peljejo?»

Francoz je zmignil z ramami. «Kamor bi morali vse poslati — da jih postrele, lopove!»

Lopovi ali ne, trije ljudje, ki jim je samo še nekaj minut dano živeti, morajo vzbuditi pozornost in zanimanje. Natančno sem jih pogledal, ko so šli mimo naju. Eden njih se je ozrl kvišku ter strmel v mene. Bil je Macari!

Zadržnil sem se, ko sva se pogledala, vendar me ni sram povedati, da mi ni sočutje vzbudilo tega čustva. Cenerija sem vseeno pomiloval, in bi mu bil pomagal, da bi bilo mogoče, ampak ta lopov, lažnik in izdajalec bi bil moral iti v svojo usodo, pa najsi bi ga bil mogel rešiti s tem, da bi vzdignil mezinček. Ze zdavnaj je popolnoma prešel iz mojega življenja, vendar mi je kri vedno vzkipela, kadar sem se spomnil na

njega in njegove zločine. Ni mi bilo znano, kako je živel, odkar sem ga zadnjikrat videl — mi ni bilo znano, koga in koliko jih je še izdal. Pa najsi je bila pravica počasna zanj njen meč ga je naposled dosegel in njegov konec je bil prav blizu.

Morda me je spoznal — nemara je celo mislil, da sem prišel tja zija la prodajat pri njegovi kazni. Izraz pikrega sovraštva mu je švignil preko obraza. Obstal je in me kled. Straža ga je potisnila naprej. Ozrl se je nazaj in me preklinjal, dokler ga ni en vojak udaril po ustih. Dejanje je bilo morda okrutno, ampak tiste čase so izkazovali komunardom malo milosti. Straže in jetniki so zavili obraz okrag vogala poslopja.

«Ali greva gledat njihov konec?» je vprašal prijatelj otrsajajoč pepel s cigarete.

«Ne, hvala ti».

A sva ga slišala. Čez deset minut se je začelo pokanje pušk in vedel sem, da je poslednjega in najbolj krivega vseh morilcev Antona Marcha doletela zaslužena kazen.

Spomnil sem se obljube, ki sem jo dal Ceneriji. Z velikimi težkocami se mi je posrečilo, da mi je bilo mogoče poslati sporočilo, o katerem sem se nadejal, da ga dobi. Čez šest mesecev sem prejel pismo z nešteti mi hijeroglifskimi pečati. V njem so mi sporočali, da je ujetnik, ki sem mu bil pisal, umrl dve leti po svojem prihodu v rudokope. Tako manjši zločinec ni imel zadoščenja, da bi

Izvedel, kakšna usoda je doletela onega, ki ga je izdal.

Moja povest je pri kraju. Moje in Pavlina življenje se je pričelo, ko sva se obrnila od onega pokopališča in sklenila pozabiti preteklost. Izza tedaj je bilo naše veselje in radost ista kakor pri tisočero drugih ljudeh. Ko pišem te vrste v svoji hiši na deželi, oblagodarjen z ženo in otroci, se čudim, ali sem res kdaj mogel biti oni slepec, ki sem slišal tiste grozne glasove in ki sem pozneje videl oni strahoviti prizor. Ali sem res jega mogla biti Pavlina, ki iz njenih oči zdaj sije ljubezen n razum, ona ženska, ki je mesece, celo leta ležala in so ji bili srebrni zvoncei njenega razuma razglašeni?

Je že moralo biti tako, zakaj prebrala je vsako vrsto, ki sem jo napisal, in ko prebirava in pregledujeva to poslednjo stran, se mi prikade njena roka okrog vratu in zahteva, da pripišem še njene besede:

«Preveč, vse preveč o meni, mož moj, in ne dovolj o tem, kar si storil zame takrat in pozneje!»

In s temi besedami, ki so edina razlika v najinem mišljenju, naj moja zgodba konča.

TAM PREKO JE BEDA, TAM PREKO TREBA POMOČ! — ALI STE ŽE ČLAN JUGOSLOVENSKE MATICE?»

Sokolski vestnik

o Iz češkega Sokolstva. Pred kratkim je umrl eden najstarejših in najboljših sokolskih delavcev br. dr. Pippich. — Petdesetletnico praznuje te dni znani sokolski delavec in član predsedstva COS, br. dr. Musak, ki je kot zdravnik znan sokolski pisatelj. — COS. priredi v letošnjem poletju osem velikih zletov na Slovaško. Vse župe so razdeljene na osem delov in vsaki župi je določen kraj, kamor gre na zlet. Izbrani so samo najboljši telovadci. — Sokolsko društvo v Plzni je otvorilo prvo telovadnico za dijakke in naraščaj. Mnogim je še v spominu, da so lanske leto ob priliki stavbe telovadnice začeli delavci s stavko. Ker je bil s tem ogrožen zlet v Pragi, so Sokoli sami prišli za delo in porabili vse proste ure, da so delo dokončali. Sokolsko društvo v Kladnu je poslalo čez sto delavcev-Sokolov. — Letos priredi župa Kladno svoj zlet v Kladnu. Da povrne Praga Kladnu svoj dolg, poletela je zadnjo nedeljo župa Jungmanova v Kladnu, kjer so vsi Sokoli zgrabili za delo, da dovrše telovadnico za župni zlet. Od navadnega delavca pa do ministrskega svetnika, od naraščaja pa do 80letnega starčka, vsi so kopali, odvažali zemljo itd. ter pripomogli k lepemu uspehu. Naj bi ti vzorni delavci-Sokoli našli pri nas mnogo posnemalcev.

Zahtevajte

v
kavarnah, gostilnah,
brivnicah in javnih
lokalih
„JUTRO“

: Jadranska banka :

sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro in druge vloge pod najugodnejšimi pogoji. Prevzema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji.

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj,
Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija,
Sarajevo, Split, Šibenik, Zadar, Zagreb,
Zrst, Wien.

Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v in- in inozemstvu.

Furnir (žagan). Tovarna furnirja,
lasom, Podrečje, p. Domžale. 768 20-6

Čevlji

vseh vrst, moški,
ženski in otroški, se
dobe po najnižjih dnevni cenah pri znani
trdki **ALEKSANDER OBLAT**,
Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 28.
Izpolnjuje se po perziji po vsem kraljevstvu.
661 26-8

Nudim brezobvezno
Ciril - Metodove vžigalice

„DRAVA“-VŽIGALICE
družbe sv. Cirila in Metoda.
Zaloga pri Iv. Perdnu v Ljubljani.
**MAI POLOŽI DAR
DOMU ALI TARI**
Te vžigalice
so v prid družbi sv. Cirila in Metoda
v Ljubljani.

Pri posameznih zabojih škatljica K 1-06
od skladišča Ljubljana. Engrosisti imajo
primeren popust.

J. Perdan, Ljubljana.

Iv. Jax in sin
Dunajska c. 15., Ljubljana.

Šivalni stroji
Izborna konstrukcija
in elegantna izvršitev
iz tovarne v Linzu.
Ustanovljena leta 1867.
Vsejanje poučuje brezplačno.
Pisalni stroji
„Adler“.

Ceniki zastoj in franko.
Kolesa iz prvih tovarn:
Dürkopp, Styria, Waffernad.
182 Začasno znižane cene. 12-5

Amerikansko strojno olje

Olje, lahko, za vretena;
olje za transmisije;
olje, strojno za poljedelske stroje;
olje, strojno za težke stroje;
olje za avtomobile, lahko;
olje „izredno težko“;
olje za cilindre;
olje proti prahu. 57 104-81

Glavna zaloga:
Medić, Rakove & Zankl, d. z o. z.
prej A. Zankl novi sinovi.

Priporočamo
domače tvrdke:

Mali trgovski in obrtni oglasnik.

Izhaja poljubno.
Vsaka objava 4 K.

Skladišča:

Balkan, d. d., Dunajska c. 33. [d. p.]

Spedicija:

Balkan, d. d., Dunajska c. 33. [d. p.]

Trgovine:

L. Mikuš, izdelovanje dežnikov, Mestni
trg 15. 25

Derenda Fran, konfekcija, manufak-
tura na debelo, najnižje cene, Emon-
ska cesta 8.

Damski modni salon Zdenka Rodič, Gradišče
št. 8/1 B. 10-6

Puškarji:

Kaiser F. K., Selenburgova ul. 6.

Gozdni in upravni urad graščine Turjak v Namršlju,
pošta Studenec-Ig pri Ljubljani

razpisuje dražbo v svrhu prodaje

350 m³, 4 m dolgih, 20 mm debelih, jelovih desk

180 m³, 4 m „ 13 mm „ „ „

Blago je dobro, vsopredne rezi, nerazbrano, vendar brez nerabnih izmečkov. Po-
nudbe naj se vložijo, po možnosti za ves t. označeni los, prostopostavljen na naše skladišče postaja Škofljica do 31. maja t. l. opoldne pri gori imenovanem uradu, kjer
so kupcu tudi na razpolago podrobni prodajni pogoji.

V Namršlju, dne 17. maja 1921.

874

„JADRAN“

d. z o. z.

21 104-82

Liubljana, Dunajska cesta št. 9

ima v skladišču in oddaja po najnižjih cenah:

Pšenično moko prvovrstno banaško, koruzo, oves, pšenične otrobe,
pšenično moko za krmo, proseno kašo, ješprenj, sladkor beli suhi
kristal, češki v kockah, kavo, olje najfinjše namizno, riž, južno
sadje vseh vrst, čaj Caylon, dišave vseh vrst, slive bosanske
zračno sušene, čebulo makovsko, orehe bosanske, petrolej salon-
ski, belo čistšen, bencin v zabojih, sveče, sol morsko in nemško
belo, testenine vseh vrst, kolinsko kavo in praženo ječmenovo
kavo, kolomaz jamčeno oljnat izdelek v zabojčkih in škaticah
vseh velikosti, milo pralno, kristalno sodo, portland cement, čevlje
moške, deške in ženske, trpažno ročno delo v vseh številkah, ter raz-
lično drugo blago. Oddaja se le v večjih množinah. Točna postrežba.

NOVO!

Albin Ogris

NOVO!

Borba za jugoslovansko državo.

Cena 32 K, po pošti K 1-80 več.

Kdor se hoče poučiti, kako so agitirali naši izseljenci med svetovno vojno
v Parizu, Londonu, Rimu, Washingtonu in dr. za Jugoslavijo in kakšne
težkoče so morali premagati, naj čita Ogrisovo knjigo. Spis nudi popol-
noma nova, dosedaj pri nas neznana dejstva.

Knjigo naročajte pri

207 13

Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sedna ulica 6.

Naročajte dnevnik „Jutro“!

Stroji za obdelovanje lesa
Turbine
Zvonovi

40 26-21

Strojne tovarne in livarne d. d., Ljubljana

Naročajte in širite sledeče

Ileposlovne knjige:

Anatole France-Debeljak: Pingvinski otok. Roman. Cena broš. 42 K,
po pošti pripor. 2 K 40 v več.
Dostojevski-Levstik: Besi. Roman v IV. delih. Broš. 42 K, vez. 54 K,
po pošti broš. K 8— več, vez. K 30— več.
Goncourt-Pastuškin: Dekle Eliza. Roman. Broš. 15 K, vez. 21 K, po
pošti broš. K 2— več, vez. K 2-50 več.
Cervantes-Borli: Tri novele. Broš. 10 K, vez. 16 K, po pošti broš. K 2—
več, vez. K 2-50 več.
Shakespeare-Zupančič: Sen kresne noči. Broš. 22 K, vez. 28 K, po
pošti broš. K 2— več, vez. K 2-50 več.
Ante Debeljak: Solnce in senca. Broš. 10 K, vez. 15 K, po pošti broš. K 2—
več, vez. K 2-50 več.
Stritarjeva antologija. Uredil dr. Iv. Prijatelj. Broš. 13 K, vez. K 26—,
po pošti broš. 3-40 več, vez. K 4— več.
Josipa Jurčiča zbrani spisi. Druga izdaja. Uredil dr. Ivan Prijatelj. I. zvez.
broš. 22 K, po pošti 5 K več, II. zvez. broš. 22 K, po pošti 4 K 80 v več.

Knjige se naročajo pri založništvu:

Tiskovna zadruga v Ljubljani,
Sodna ulica 6.

66 48

„BALKAN“

delniška družba za mednarodne Transporte

Ekspozitura Rakek.

Ocarinjenje večjih in malih osobito živinskih in mesnih
transportov. — Reekspedicije vsakovrstne.